

GRUDA

Štev. 9.

1930.

Leto VII.

Ne ustrašite se

še tako velikega pranja, kajti Schichtov RADION bo namesto Vas oskrbel polovico dela. Način je zelo enostaven in udoben.

1. Običajno namakanje preko noči.
2. Raztopiti Schichtov RADION v mrzli vodi in perilo 20 minut prekuhati.
3. Perilo najprvo v topli, nato večkrat v mrzli vodi dobro izplakniti.

Poskusite samo enkrat in uverili se bode, da Vam nobena stvar ne pripomore do tako lepega perila kot.

**Schichtov
RADION**

VSEBINA ZVEZKA 9.

Kmetska mladina se klanja spominu slovenskih žrtev v Trstu. — M. N.: Zaman sem čakala. — F. K.: Strela. — IVAN ALBREHT: Joj, oče! — GUSTAV STRNIŠA: Viničarjeva pesem. — GOBEC RADOVAN: Tam na vrtu... — * * *: Sodobna Rusija. — Zadrugi tečaj v Ljubljani. — Organizacija: Kmetško gibanje in Sokolstvo. — Kotiček za dekleta. — Za zabavo in smeh. — Listnica uredništva.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. U. S. Amerika Dolar 1.—, Argentina 2 Pes. V podrobnih prodajih stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. — Rokopise le pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opremah
so edino
GRITZNER

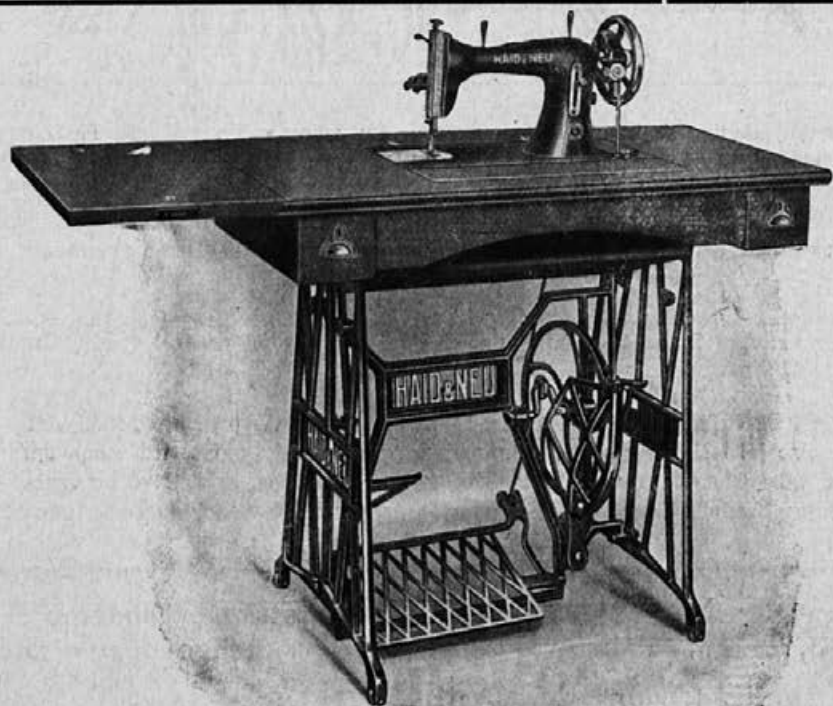
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj DU-
BIED, pisalni URANIA.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

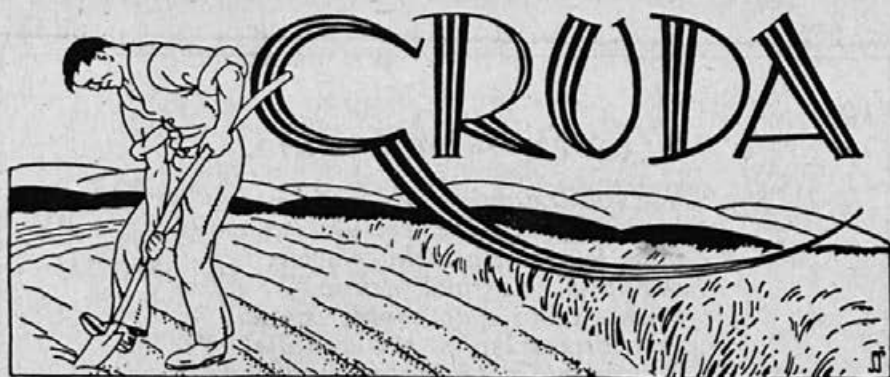

„HAID & NEU“ šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vзаjemne
zavarovalnice)

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Kmetska mladina se klanja spominu slovenskih žrtev v Trstu.

6. septembra, ko se je cela naša ponosna ujedinjena domovina pripravljala, da veličastno proslavi rojstni dan ljubljenega prestolonaslednika, ko je vsa ponosna gledala na moč in junaštvo naše divne vojske — so v ranem jutru počili tam na Krasu streli in ugasnili četvero mladih življenj. Ferdinand Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in France Valenčič so padli kot žrtve svoje velike ljubezni do svojega naroda. Niso mogli mirno gledati trpljenja svojega naroda. Zato so jih ustrelili v hrbet, kot bojazljivce, ničvredne zločince, nje, ki so se do zadnjega trenutka vedli kot junaki.

Kmetska mladina teh svojih junakov ne bo pozabila! Naša žalost je tiha a globoka.

M. N.

Zaman sem čakala.

Vse solnčne dni —

ko je na polju blestela pšenica
in se je klanjala maku plavica,
sem poslušala smeh družic,
ki so s teboj zlato snopje vezale,
tako brezskrbno s tabo kramljale,
dobrikajoč se tvojim očem.

Vse noči —

ko so padale ure begotne
v moje mlade želje samotne,
prisluškovala sem dihu vasi.
Kadar je senca čez trato zbežala
v dvomu bolečem sem se vpraševala:
„Morda on k drugi pod okno hiti?“

Čas beži.

V noči sem slišala žalostne klice,
Zjutraj so polja prekrile meglice —
Moja mladost se jeseni boji.
Kadar bo zemljo zima prekrila,
v svadbi šumeči bolest bo vtonila,
v žaru opoja naj srcé izgori!

F. K.:

Strela.

(Dalje.)

Še dekleta so, razburjena po vseh teh dogodkih, nekako pozabila na svoje vojake in se s prejšnjim veseljem oprijela dela.

Le pri Stuškovich je bilo vse narobe. Do sedaj je vse gospodarstvo vodila stara Stuškovka. Gospodar je že davno umrl. Zdaj ni bilo nikogar. Hčerki, Tončka in Mica sta si sicer prizadevali, da bi obdržali red, vendar se jima to ni dosti posrečilo. Hlapec, videč, da ni gospodinje, je bolj postopal in se ni nič kaj preveč menil za njune odredbe. Vse je letelo na glavo. Že sosedje so začeli majati z glavami in ugibati kaj bo, če bo šlo še dolgo tako dalje.

— Hčerki sta premladi in premalo samostojni, prelahkomishljeni. Janeza ni in z materjo bo težko še kaj.

— Zdaj manjka moške roke.

— Omožila naj bi se katera. Saj sta že obe godni.

— Kakopak! Tako sta še otročji, da nič tega.

— Tončka je komaj mesec dni starejša ko moja Franca, ki ji bo v Vseh svetih sedemnajst.

— In Mici tudi še precej manjka do devetnajstih.

— Brinovka gotovo misli na svojo Leno, ki jo je oddala že s šestnajstim.

— Oddala pa oddala, saj vsi vemo kako je.

— Kaj veste, koliko veste! Boljše se ji godi ko vsem vašim skupaj.

Brinovka je vzrasla in se raztogotila. Kar sršela je. Vsaki je kaj napovedala in na koncu je še zavpila naj rajši vsaka pred svojim pragom pomeđe, kakor da se obrega ob druge.

Ta reč z Brinovčevo Leno je že večkrat povzročila v vasi precejšne prepire. Brinovka je bila ženska, ki ni ostala nikomur nobene dolžna. Na kratko povedano pa je bila stvar takale:

Pred leti je neka nemška tvrdka postavljala v vasi parno žago. Pri tem delu je bil zaposlen tudi Lenin oče. Lena mu je nosila kosilo. Bilo ji je takrat komaj petnajst let, vendar je bila že izredno močno razvita. In tudi zelo lepa. Marsikdo je pogledal za njo in niso bili redki, ki so trdili, da ji v vsej vasi in še celo vsej fari, ni para.

No in se je zgodilo, da se je začel zanimati za njo tudi nemški inženir, ne več mlad moški, in prišlo je celo tako daleč, da je nekako zaprosil za njeno roko. Brinovka, vsa navdušena, da bo njena hči tako visoko zletela, je bila seveda koj pri volji, Lena, ki je bila sicer še otrok in je komaj vedela za kaj gre, se materi ni upirala — saj pri Brinovki bi to tudi nič ne zaleгло — in ji je bilo vse povšeči. Odpeljala se je z inženirjem v Nemčijo, se vozila z njim iz mesta v mesto in večkrat pisala, da bo skoro poroka. Koncem koncev pa se je izvedelo, da je bil inženir oženjen, oče več otrok, in da se je Lena, v nekem velikem nemškem mestu popolnoma izgubila.

Prepira je bilo po Brinovkinem izbruhu konec, kajti vsi so predobro vedeli, da je njej težko priti do živega. In ker je tako, da ima vsaka kaj masla na glavi, so se rajši potuhnile in šle vsaka svojo pot.

Majdo, ki je od daleč poslušala vreščanje, je spravilo vse to v zelo slabo voljo. Že vse te dni, ko je čakala Janezovega odgovora, je bila videti silno nemirna. Poleg tega jo je močno vznemirila še nesreča Janezove matere, tako da je bila vsa iz sebe.

Domov grede je naletela na kopo otrok, ki so se igrali z majhnim backom. Dražili so ga, da bi trkal. Pa ni hotel.

— Tonček! ne smeš, saj mu boš vse noge polomil.

— O saj me je že dostikrat nosil.

Dolgo se je pogovarjala z otroci. Tako so jo zamotili, da je čisto pozabila na svojo žalost.

III.

Ko je Janez dobil Majdino pismo, ni vedel, kaj bi odgovoril. Ves zbezan je premišljeval in tuhtal, kaj mu je storiti, kako potolažiti Majdo? In če jo potolaži. Kaj potem?! Neko čudno, doslej nepoznano čuvstvo je vzraslo v njem. Kakor da Majde nima več tako rad, da se mu samo smili. Hrepenenje po svidenju z njo, ki je bilo vse dotlej tako močno, je nenadoma izginilo. Če bi mu sedaj stopila pred oči, bi mu bilo kar nekako nerodno. Nič ne bi vedel kaj naj govori. Še tolažiti bi je ne mogel.

Misli so se mu trgale in križale. Napisal je Majdi pismo in ga nesel na pošto. Ko ga je hotel izpustiti v nabiralnik, mu je roka zastala. Trenotek je pomislil. Potem je raztrgal pismo.

Ponoči ni spal.

Zjutraj je spet pisal Majdi. Težko mu je bilo. Doslej ni bil vajen lagati in hinavčiti.

Prav ko je dopisal Majdino pismo, je dobil sporočilo o materini nesreči. To ga je še bolj zmedlo. Zdaj je čisto pozabil na Majdo. Niti pisma ni oddal. Vse prejšnje misli so se nekam umaknile. Zaskrbelo ga je za dom, za mater. Kdo bo sedaj delal? Kdo gospodaril?

Dobro je vedel kako je doma. Na sestri ni mogel nič računati.

— Vse pojde k vragu. Da bi bila vsaj Mica malo bolj pametna.

Hotej je takoj odpisati, pa ni imel časa.

Ves dan je bil zamišljen.

Neprestano mu je greblo po možganih. Nikjer ni mogel najti pravega izhoda.

Zvečer je pisal domov dolgo pismo. Vse je razložil, kar se mu je zdelo količkaj važno, vse natanko opisal, kako naj store to in ono.

Na Majdo je ta dan zelo malo mslil. Skoraj nič. Šele ko je legel, mu je njena podoba stopila pred oči. Bila je tako žalostna. In lepa!

— Kaj bi?

Nič pravega mu ni prišlo na misel. Spomnil se je, da ni oddal pisma. Sram ga je bilo. Očital si je, da ne dela prav.

Ves utrujen je končno zadremal.

Spodaj na cesti je nekdo zajokal. Kakor otrok.

— Majda! Majda! — Si ti?!

V sobi se je prižgala luč. Več vojakov se je zbudilo.

Janez je stal pri oknu in se globoko nagibal čezenj.

— Janez! Kaj ti je vendar? Tako bled si.

— Nič, nič. Hude sanje sem imel. Koliko je ura? Glava me boli.

Spravili so ga spat.

(Dalje prih.)

Ivan Albreht:

Jož, oče!

Bataljon se ni niti dobro zavedel v rezervi, ko je že prišlo povelje:

„V postojankel!“

Moštvo je bilo že čisto podivjano. Nekateri so celo iskali vojaških mesnic, kjer so v živalsko kri pomakali orožje in kape, da bi bili bolj divji in junaški.

„Zdaj je vseeno,“ je rjul kocinast orjak, ki je bil suh ko prek-lja in ves poln brazgotin.

Kdor je kaj imel ali vsaj mogel kaj ukrasti, je pil. Ti so potlej rogovilili in motovili okrog kakor pobesneli mrtvaki. Gorje ženski, če jo je tak zverjak zalotil na samem! Otrok, svetoča mladenka ali zgubana starka, vse jim je moralo biti na voljo.

„Sedemkrat sem ušel smrti, osmič naj me zlodej vzame! Kaj se cmeriš, baba?! Misliš, da je tvoj drugačen, koder se klati?!“

Častniki so bili po večerji zbrani v menzi in ni nikogar mikalo, da bi krotil sproščene strasti. Tu in tam je zahreščala spolzka pesem v noč, včasih je počil strel, potlej se je oglasila harmonika in kmalu kletev za njo.

Bili so vmes tudi taki, ki so molili. Poljubljali so svetinjice, križce in škapulirje, fotografije in pisma svojcev. Nekateri so zadnji hip še hiteli pisat domov. Nekaj jih je končno bilo, ki so čepeli, skriti po kotih, kakor da jih ves svet ne briga nič. Tak je bil Ravnikov Francelj, droben, šibek in še napol otrok. Nosil je uniformo šele tretji mesec in nikakor ni mogel verjeti, da je res vojak in da je celo na potu na bojišče. Divjanje in krik, molitev in tarnanje ter tisto nervozno pisanje, vse se mu je zdelo nesmiselno in brezumno. Mislil je na mater, na sestro in na Anico, ki jo je imel iz srca rad. Vse tri so doma in morda zdaj jokajo ali molijo zanj. V mislih jih je pozdravljal in je bil prepričan, da čutijo njegove pozdrave. Potlej se je spominjal očeta, ki tava po Bog ve katerem bojišču, in je

zahrepenel k njemu. Tudi zanj je bil prepričan, da mora občutiti sinovo hrepenenje.

Ob takih mislih ni niti slutil nervoznosti tiste zadnje noči. Ob treh zjutraj je po ukazu oprtal nahrbtnik, vrgel puško na ramo in je bil med prvimi. Ko je zaklical rog k molitvi, se je postavil kakor sveča in je molil iz globine srca za mater, za sestro in za Anico, ki jo je imel rad, pa za očeta, ki je hrepenel k njemu.

Ob šestih je slišal:

„Marš!“

Bataljon se je zganil, jermenje je zaškripalo in orožje je zarožljalo. Nekaj pijanih vriskov se je zagnalo v jutranjo meglo, nekje je bilo čuti jok. Francelj pa je ogledoval nahrbtnik vojaka, ki je stopal pred njim, njegovo skodelo in bajonet, pa podkovano peto, ki je pri vsakem koraku na vse strani brizgnila sivorjave curke cestnega blata.

V strmih vijugah se je vila cesta v gore in je bilo že blizu treh, predno so prispeli na vrh. Po kratkem odmoru so nadaljevali pot navzdol, na drugo stran. Z mrakom vred so prišli zopet v dolino. Pred njimi nekje v gorah je lajalo in rohnelo.

„Smo že spet v peklenskem žrelu,“ se je spredaj nekje pridušil četovodja in za njim so sikaje robantili starejši vojaki.

Ko so prišli v vas, je Francelj spoznal, da so hiše večinoma prazne.

„Ali smo že na bojišču?“ je vprašal tovariša, ki se mu je porogljivo zarežal:

„Še malo počakaj, pa te bo kmalu kaj poštegetalo.“

Čakati so morali stoje in tudi nahrbtnikov in orožja niso smeli odložiti.

„Prokleto jim gre za nohte, da moramo tako na tesno čakati,“ je škodoželjno menil isti četovodja.

„Saj bo tako vse drobno, potlej bodi nocoj ali jutri! Prej bo konec, prej bo mir,“ je v odgovor zamodroval vojak, ko se iz teme priplazila dve ženski postavi.

„Oh, škoda, Micki, nič ne bo nocoj, nas ne spuste!“

„Vidve pa, vidve! Z nama pojdiva, bosta vsaj Lahe zmešali.“

„Počakajta, mogoče se še kaj spremeni, pa se domenimo!“

Glasovi so se rogali in besede so vedno bolj spolzko udarjale v noč.

„Kaj pa iščeta ti revi?“ se je zasmililo Francelju.

Nekje je golo in zaničljivo bruhnilo:

„Ljubezen prodajata! Kaj neki hodiš tod, če tega ne veš, otroče?!“

Ženski sta se zahihitali. Ena se je priplazila Franceljnu za hrbet.

„Tebe je res škoda, ko si še tako mlad,“ je dejala.

„Ali me poznaš,“ se je zavzel Francelj.

„Prva in druga kompanija — marš!“

Bataljon se je preklal čez pol. Francelj je bil pri tretji in je še ostal.

„Kam gredo ti?“

„V mesnico,“ je dejal tovariš in zaškipal z zobmi.

Ostali dve kompaniji sta smeli odložiti orožje in posesti.

„K meni sedi,“ je rekla Franceljnu ženska. Ubogal je in ona ga je začela božati.

„Kaj pa res delaš tukaj?“ jo je nevedno pogledal Ravnik.

„Srčke tolažim, ljubček. Imaš kaj kruha?“

Francelj ji je ponudil komisa.

„Zal fant si. Da bi le ostal par dni tukaj,“ je gostolelo dekle in hlastno požiralo kruh.

„Si še lačna?“

„Zdaj sem samo še žejna,“ je dejala ženska in se mu začela dobrikati, da je bil ves poten od sramu. Jel jo je odrivati od sebe, a ona:

„Nočeš? Pa nič! Bo že kdo drugi!“

In je prihuljeno odšla ter se lotila drugega, kjer je imela več sreče. Sedaj je Francelj šele začel verjeti v ta goli, dušljivi mrak. Lica so mu gorela in po vsem telesu je trepetal. Zdelo se mu je, da mora umreti od sramu. Tedaj je nekaj zabučalo v višavi. Zemlja je zarohnela in se stresla in po zraku je pošastno in tuleče vršelo.

„Hudič,“ je kakor en sam krik streslo starejše vojake, ki so se mahoma in brez povelja razbežali kot miši. Naenkrat ni bilo nikogar nikjer in tudi ženski sta hipoma nekam splahneli.

„Kaj je to?“ je vpraševala mladež in se začudeno ozirala na vse strani. Medtem je rjojenje v višavi utihnilo, zemlja je zarohnela, daleč nekje je jeknilo skalovje, se pognalo v zrak ter s truščem spet zropotalo v dolino.

„Otroci neumni,“ je prisikal malo kasneje od nekod bradati četovodja, „ali se mi pri tej priči poskrijete ali ne?! Kaj vruga gonijo to zeleno mlečnjad semkaj, ko ni za nikamor?!“

„Kaj pa je?“ je ušlo Ravniku.

V odgovor ga je nekdo sunil s puškinim kopitom v hrbet, da se je zvalil po cesti. Ta hip je spet zarohnelo v zraku, za tem drugič, tretjič in naenkrat je bilo streljanje tako naglo in silovito, da strela ni bilo več mogoče ločiti od eksplozije. Francelj Ravnik se je po vsem telesu drhteč zavedel pod zobičasto skalo kraj ceste, kjer se je kakor splašena čreda ovac tiščala skupina ljudi. Kljub grozi je z zadovoljstvom opazil, da zdaj ni nobene razlike med preprostim vojakom, šaržem in častnikom. Noč je bila pošastno jasna.

„Ali smo že tako blizu?“ je vprašal nekje mladeniški glas. Nekdo je lopnil po fantu in siknil:

„Mir!“

Potlej so bili trenotki kakor večnost. Nihče se ni ganil. Franceljnu se je zdelo, da iz rohnenja čuje utripe lastnega srca. Za seboj — ali je bilo na desni ali je bilo na levi — je čul nekoga šepetaje moliti za srečno zadnjo uro. Prekrižal se je še sam in je z grozo spoznal, da je ves poten.

„Ali je tako blizu?“ se je stresel plah glasek. Franceljnu se je zdelo, da drhti dekle, ki ga je preje vabilo.

V mesečini je bila pokrajina slikovito divja. Visoke, ostro razjedene gore so kazale skalovita pobočja, po dolini se je vila cesta, nekje za cesto je šumela reka. Nikjer živega bitja. Sivo kamenje je bilo v mesečini mrtvaško mrzlo in preteče. Kadar se je pod udarcem granate razbolelo in zatulilo, je zadrhtelo vzdušje čez in čez po dolini. Od stene do stene se je lomilo pošastno rohnenje.

Hipoma je pošastno siknilo in zabrnelo čisto tik Franceljna. Nekdo je kriknil, ostali so se tiščali k skalovitim tlom kakor prikrovani. Francelj je dvignil glavo in videl, kako kleči tovariš kraj velike skale. Roke ima še sklenjene, kleči in je — brez glave. Kos granate mu jo je zdrobil, zmečkal in prilepil na skalo. Nekaj korakov v stran se zvija drugi v bolečinah. Tipljejo ga in obvezujejo. Nogo mu je sesulo.

„Vesel bodi,“ ga tolaži narednik, „pojdeš v bolnico, v zaledje, na dopust — domov —“

„Ali bom ob nogo?“ stoka ranjeni.

„Kaj noga,“ se oglasi izpod skale drug glas, „viš ga, tale je ob glavo in še nič ne reče!“

Ranjeni se nasmehne:

„Da bi le mogel iz tega pekla!“

Kakor čudo občutijo vsi njegovo plaho željo; kajti rohnenje kmalu poneha in se čisto umiri. Strah se polagoma zopet umakne človeški samozavesti in častniki in šarži se vzdramijo. Obe kompa-

niji sta spet v redu, porazdeljeni v male gruče. Iz neke kotanje se izmota saniteta. Dva orjaka naložita ranjenca na nosilnice in se mu čudita, ker se ne gane. Začneta ga otipavati in tresti.

„Gospod kadet,“ javi prvi sanitetnemu častniku, „ta ne potrebuje bolnice.“

„Kaj žlobudraš!? Hitita, dokler je čas!“ zarentači kadet in seže po samokresu.

Sanitetni jezno položi desnico na nož:

„Temu se ne mudi, pravim!“

„Kri mu je odtekla,“ se zaničljivo oglasi njegov drug.

Franceljna ledeno strese, ko to sliši, sanitetni pa mirno pobere obema mrličema identitetne lističe iz pločevinastih škatljic. Narednik prevzame njuno orožje, papirje in denar. Vse se vrši mirno, hladno, kakor da nikogar na svetu nič ne briga to dvoje življenj.

Franceljnu Ravniku je tesno pri srcu. Stopil bi rad tja, pokleknil in prižgal rajnima svečo v slovo, toda sveč ni tu in ona dva sta že zavita v plahte, pod katerimi sta bogve kolikokrat taborila. Nekoliko dalje zadaj rijejo krampi in lopate v zemljo. Predno se začne svitati, počivata oba trupla v grobu.

Francelj mora misliti na dom, tako mu je trpko ob mrazu te gole smrti. Ko je umiral stari oče, se spominja, joj, koliko je bilo tedaj toplote okrog njega. Oče in mati sta bila pri postelji, vrsta vnukov in vnukinj. Križ ga je tolažil in sveča mu je odganjala smrtni mrak. Vsa srca so utripala z njegovim in ga brez besed tolažila, dokler se ni pokojno umirilo.

„Viš, Francelj,“ mu je dejal tedaj po pogrebu oče, „tako boš nekoč tudi pri moji postelji. Je-li, da boš?“

Bil je še majhen takrat in se mu je inako storilo, ko je oče govoril o tako bridki dolžnosti, vendar si je otrl solzo in mu prikimaval. Potlej je polagoma pozabil na to. Življenje je bilo lepo in Francelj je živel rad. Pomagal je očetu pri delu in se je učil od njega. Od zgodnje spomladi do pozne zime je bil dan lepši od dneva in je slednji prinesel vedno kaj novega.

Francelj je bil prvorojenec in očetov miljenec. Tega se je kmalu zavedal; kajti oče ni niti materi tako skrbno razkazoval mejnikov kakor njemu. Pri vsakem delu ga je hotel imeti s seboj, sleherno orodje mu je razkazoval in tolmačil, vse mu je pojasnil in razložil. Že spomladi med trebljenjem ga je učil in vse leto ni zamudil nobene prilike, da ne bi presajal svojih izkušenj na sina. Tako je Francelj od leta do leta bolj tesno in bolj živo rastel ob

očetu in se je čutil eno ž njim. Vse načrte njegove je poznal, vse misli je čutil, vse želje uganil, le na smrt ni nikoli mislil in na to, da bi moral kdaj umirajočemu očetu svetiti na neznano pot.

Potem je izbruhnila vojna in je moral oče v boj. Nikoli ga ni objel, tedaj ga je.

„Zbogom, Francelj! Saj se kmalu spet vidiva!“ je dejal. Niti oče niti sin ni mogel misliti, da mine leto in dve in tri in bo še vedno besnela vojna. Ves čas se nista videla in Francelj je moral za očetom. Zaradi očeta je bil vesel, ko je slišal, da mora k vojakom. Bil je uverjen, da ga najde. Potem se pogovorita. Joj, koliko si bosta imela povedati po treh letih ločitve! Potem — potem — naj bo že kakorkoli!

„Marš!“ ga je vrglo povelje iz misli. Oprtal je nahrbtnik in puško in taval s krdelom. Šli so pod cesto in nihče ni govoril. Mesec je bledele na nebu in zvezde so ugašale. Žensk ni bilo nikjer več.

„Kam neki gremo?“ se je tiho začudil Francelj napram tovarišu, ki je stopal kraj njega.

„Nekaj so pravili, da je nevarno,“ je sikaje odvrnil nagovorjeni.

„Lahi bodo menda danes napadli,“ jima je tiho pojasnil tretji.

Polagoma so jeli lezti navkreber. Na sedlasti planoti so nekoliko postali. Dolino je zastirala gosta, snežno bela megla.

Jesen je in z zverženih bukev odpada zadnje listje. Tla so vlažna in z vej kaplja rosa. Francelj misli na tiste lepe jeseni, ko sta z očetom hodila v gozd. Kadar je hresknila ponosna jelka na tla, se je oče zadovoljno trpko nasmehnil. O vsakem deblu je vedel povedati kaj zanimivega in slehrno ga je spominjalo prednikov. Zlasti lepa je bila zadnja jesen pred ločitvijo. Podrla sta v gori orjaški jesen.

„Viš, Francelj,“ je dejal oče, „to ti bodi v balo, kadar se umaknem jaz v kot.“

Francelj se je smejal, oče pa je res odpeljal jesenove hlode na žago in pripeljal čez nekaj dni izbrano lepe deske domov. Kakor bi se mu kam mudilo, mu je razkazoval in naročal, v katerih parcelah brez škode lahko seka prihodnja leta, kako naj porazdeli pomladno setev, kaj naj odbere v hlevu za rejo in nešteto takih malih podrobnosti, kakor jih naroča skrben gospodar, kadar se odpravlja na dolgo pot.

Nenadoma se zaleti Francelj tovarišu v hrbet in se predrami iz misli ter začudeno gleda okrog sebe. Bodeča žica, deske, vrečice,

polne peska in razna slična znamenja mu nemo potrjujejo, da je res na bojišču.

Jutranji somrak je bolj in bolj svetel. Na vzhodu že sili dih zarje na nebo. Kompaniji razdele v skalnate rove. Temno je v njih in prenasičeno z vonjem po sparjenih turplih, po mrčesu in po golaznih. Nekje v rovu, ki je dolg in zavit, tli ogenj. Okrog njega se gnetejo mrke postave ter radovedno motre novodošle.

„Glej ga no! Francelj, kaj te je pa zmotilo semkaj?!“ se izrine nekdo iz gruče.

Ravniku se zdi glas znan, vendar ne spozna človeka, dokler se mu ne zasmije:

„Ali se nič več ne spomniš soseda Strojara, da me tako čudno gledaš?“

„O, sosed Matevž,“ se razveseli Francelj, „kdo bi vas spoznal tako bradatega!“

Ta in oni še najde znanca, ki se ga ni nadejal in kmalu je vse v živahnih razgovorih.

„To noč je Lah salamensko butal,“ modruje Matevž Strojara. „Da se mu le streliva ne zdi škoda, ko ve, da ne bo nič opravil! Vas je kaj zalotilo?“

Francelj pove, kako se jim je godilo na potu in da so imeli dva mrtva.

„Seve, brez tega ni vojske,“ skomigne Strojara z rameni. „Sicer ste jo pa še po ceni odnesli, kolikor je bilo ropotanja!“

Francelj se čudi, kako ta nekdanji mirni, tihi soseda Strojara hladno govori o grozotah.

„Nič, veš Francelj,“ ugame Matevž njegove misli, „človek se temu tako privadi, da si ne moreš misliti. Nekaj časa te je vsega skupaj strah in groza, ljudje se ti smilijo, pa tudi sam za svojo kožo se bojiš, sčasoma pa omrtviš. Kar samo od sebe nekako pride. Streljaš, kakor bi hruške klatil, pa ti je vseč, če spoznaš, da si komu zadnjič in za vse veke posvetil. Ta me že ne bo, si misliš in si zadovoljen.“

Francelj pripoveduje novice z doma in kara soseda, zakaj nič ne piše, da so doma tako v skrbah zanj, a Matevž Strojara se zagrohoče:

„Kaj naj pišem?! Pisati moraš na komando, fant: Zdrav sem in se mi dobro godi! Saj se nisem s pametjo skregal, da bi pošiljal take neumnosti domov! Da se mi dobro godi! Naj jo zlodej vzame tako dobroto! Premočen, sestradan, ušiv in razcapan se klatim tod, ubijam kakor levi razbojnik, lažem, kjer le morem, ukradem, kar

dosežem, kvartam in kvantom in preklinjam, sam sebe imam za norca in še pomisliti ne smem, kako mi beži čas — Viš, potlej naj pa pišem: Zdrav sem in se mi dobro godi!? Saj tudi tvoj oče menda ne piše, vsaj dosti ne?!”

Francelj je komaj čakal tega in se hitro oprime:

„Ali sta se kje kaj srečala z očetom?”

„No, viš,” je Matevž zadovoljen, „saj sem vedel, da smo vsi enaki! Tudi sosed Ravnik noče lagati. Čisto blizu je, dve uri odtod, ali pa še niti ne!”

Hrapava beseda je Francelju kakor sladka pesem.

„In so oče še živi in zdravi?”

„Če je Janez še živ, praviš? Pred tednom dni je bil še korenina, samo shujšan je in kosmat kot divji mož,” se je smejal Matevž Strojkar. „Saj veš, da se nikomur ne mudi na oni svet.”

V kaverni je bilo kakor v panju. Nikogar ni več motil dušeci dim, ne smrad. Kakor ena sama družina so bili vsi. Delili so si med seboj, kar je kdo premogel. Novodošli so bili še založeni s cigaretami in tobakom, stari so stregli bolj z dobrimi nauki in nasveti.

„Je hudo na fronti?” je zaskrbelo Ravnika.

„Ni, da bi človek tožil. Kaj hočeš, dokler si živ prestaneš. Kože ne smeš preveč kazati, pa nekako živiš.”

Kljub sosedovi šegavosti čuti Francelj nekšen dih mrke groze; kajti Strojkarjev obraz je starikav in razbrazdan. Po bradi in laseh je raztresenih polno srebrno-sivih niti.

„Tak upate, da bom videl očeta?”

„Če prav vem, je on čisto na varnem,” je dejal Matevž in je popeljal mladeniča pred vhod v kaverno. „Tamle, ali vidiš,” mu je dal daljnogled v roke, „naravnost in samo malo na levo išči, kjer je na brežini majhen gozdiček, ali vidiš?”

„Vidim —”

„No, tam je tvoj oče. Mala hišica je tam, skozi drevje je seveda ne boš videl. Bogve, kdo je prebival v tisti bajti. — Pravzaprav je pet, šest bajt, a so zdaj umetno zakrite z drevjem. Tam je nastanjen signalni in opazovalni oddelek, kakih petdeset mož in trije častniki. Če boš hotel, se lahko javiš; saj jih radi sprejemajo tja, ker vedno koga zmanjka,” je pojasnjeval Matevž Strojkar in Francelj je ves drhtel od veselja.

„Mislite, da bi se lahko kar javil,” so se mu iskrile oči.

Strojkar se je obrnil nazaj v kaverno:

„Drevi lahko že omeniš kadetu, pa ne bo minilo teden dni, ko boš tam.

„Oče, oče, oče,“ je vriskalo v Ravniku. Kako ga bo oče gledal, ko nenadoma stopi predenj!? Jož, koliko si bosta imela povedati!

Hitro je sedel na zakajeno skalo in je napisal materi list, da je zdrav in se mu dobro godi, da je izvedel za očeta in da bosta v kratkem skupaj. Še sestro je pozdravil in Anico, potem je spet jel kramljati s sosedom in z vrsto novih tovarišev.

Dan je minil v topem brezdelju, ko pa se je znočilo, je stopil v kaverno nadporočnik:

„Halo, fantje, je kaj korajže v vas?“

Molk.

„Kdo se prostovoljno javi?“ je iskal častnik z očmi.

„V bolnico?“ se je zarežal nekje hudomušen Dolenjec.

„Potlej tudi, a najprej pojde k opazovalcem,“ je smehljaše nadaljeval nadporočnik, Francelj Ravnik pa v skoku:

„Pokorno javljam, jaz!“

„Vendar eden, ki je res vojak,“ se je razveselil častnik, a več jih tu ni dobil.

„Počakajte nadaljnih povelj,“ je potrepljal Francelja po rami in odšel.

„Hudič neumni,“ je robantil nekdo, „kaj pa nosiš tako po neumnem kožo na prodaj?!“

„Očeta ima tam,“ je mesto Ravnika odgovoril Matevž Strojkar.

Potlej so utihnili. Bilo je naenkrat v kaverni mrko kot v grobu. Celo ogenj je začel ugašati.

Po noči je prišel nadporočnik nazaj in mala četica z njim.

„Ravnik!“ je zaklical in so šli. Zunaj jih je izročil naredniku.

„Dobro srečo, fantje!“ pa je izginil v svoj rov, oni pa v smeri, ki jo je bil prej pokazal Franceljnu sosed Strojkar. Hodili so tiho in oprezno kot miši. Nihče ni smel nobene ziniti.

Biti je moralo že proti jutru, ko prisplo do razbite bajte v re-bri. Samo zidovje je pošastno molelo v temo, streha in strop sta bila podrta in posuta.

„Semle je butnil včeraj in smo zdaj v tej razvalini najbolj brez skrbi,“ je dejal narednik in ukazal, naj poležejo po podrtiji, kakor pač kdo ve in zna. Ko se zdani, se bodo že bolj natanko razgledali in si poskrbeli udobnosti, kolikor je je pač tu mogoče.

Ob misli, da bo ležal na kraju, kamor je pred nedavnim udarila granata, je bilo Franceljnu tesno, vendar se je premagal in v mislih na očeta kmalu zaspal. Ko se je prebudil, je bilo že svetlo.

„Bajto bo treba izprazniti in si nekako urediti,“ je naročal narednik ter še dajal podrobna navodila, kako in kaj.

Francelj je sedel, poslušal in mislil na očeta.

„I, pa kar začnimo,“ se tedaj odloči eden izmed vojakov in začne privzdigati bruna. Francelj mu pridno pomaga. Ko dvigneta in odstranita nekaj tramov, zgrabi Francelj za nekaj in odskoči:

„Čevlji!“

Drugi potiplje:

„Noge — Clovek —“

Previdno odstranjujejo trame, deske in razsuti omet, ko zagleda Francelj Ravnik obraz. Oleda, gleda in prebledi:

„Joj, oče!“

Kakor mrtev pade nanj.

Tovariši se spogledajo. Vsem popada orodje iz rok. Po zraku pošastno zasrši granata.

Gustav Strniša:

Viničarjeva pesem.

Grozdje je zrelo, trta nas vabi, sad je sladak,
sveti Urban nas pač ne pozabi, naš stan je težak.
Meni se grozdne jagode solze strjene zde,
v sebi zatiramo jih, zato nas pa še bolj skele!

Grozdje je zrelo, skoro bo mošt zakipel,
vince bo sladko razburilo kri,
ki nam nemirno po žilah kipi,
ko ga pokusimo, vsak bo vesel.

Grozdi so težki, kot bi viselo srce
živo pri srcu in bi izcejalo kri
v milo naravo, ki nas živi,
da izhlapela bi žalost in tiho gorjel

Grozdje je zrelo! Zdavnaj je zrelo srce,
pa me ne mara bogata sosedova hči,
moje srce pa utripa in me boli,
kmalu umorile ga bodo pekoče solze!

V narodnem tonu.

TAM NA VRTU...

Gobec Radovan.

mf
Tam na vr-tu na ze-le-nem rde-ča gart-roža eve-te Pa ni
mf
ro - ža eve-le.
rit.
roža to na vr-tu, ampak mo-je je de-kle. Son-ce
mo - je *rit.* de-kle
f
mla - - do jo ob-se - - va in ve-ter bo - - ža ji la-
f
Sonce mlado jo ob-se - - va Ve-ter bo-žaji la - -
p
-se ka-mar sto-pim ko-der ho-dim mo-je je pri njej sp-ce.
p
-se *rit.*

* * *:

Sodobna Rusija.

III.

Kako je organizirana boljševiška stranka — monopolna voditeljica javnega življenja v Rusiji.

Po prevratu so imeli boljševiki tako težko stališče, da menda niti sami niso verjeli v trajnost svojega uspeha; nasprotniki in nevtralni opazovalci pa so enoglasno trdili, da bodo žalostno poginili, če se zlepa ne umaknejo. Vlade so se polastili, čeprav so dobro vedeli, da nimajo večine naroda za seboj. Stari Plehanov, oče ruskega marksizma, ki je bil še živ, ko se je zvršil prevrat, ga je smatral za usodepolno zmoto, zgodovinsko nesrečo ruskega naroda, kajti, menil je, šele kadar večina prebivalstva živi od mezde, je mogoča delavska vlada, ki bi tedaj mogla v slogi z večino ljudstva pristopiti k ostvarjanju socijalističnega reda. Lenin je sodel drugače. Po njegovem mnenju je bila glavna stvar polastiti se vlade in šele potem pridobiti zase večino. Veliko narodno hrepeneje po miru in zemlji mu je pomaglo. Ni pa bilo upati, da bi se večina naroda navdušila za komunistične cilje. Kmet je bil zadovoljen, da je dobil veleposestniško zemljo, za drugo se ni brigal. Povprečni delavec je razumel socijalizem tako, da je treba manj delati, pa boljše živeti. Večina inteligence je sovražila boljševike kot nasilnike. Gospodarstvo je bilo v skrajnem neredu. Aktivni nasprotniki boljševikov so se začeli upirati. Tuje države so podpirale protiboljševiško gibanje. Da so se v teh kritičnih časih boljševiki obdržali, se morajo zahvaliti v prvi vrsti dobro premišljeni organizaciji svoje stranke in sistemu organizacije naroda sploh, ki je tako urejen, da ima njihova stranka odločilen vpliv na vse javno življenje v Rusiji.

Pri vsakem podjetju, uradu, višji šoli in vojaškem oddelku imajo komunisti svoje „celice“, t. j. stalne, organizirane skupine članov svoje stranke, ki so tam zaposleni; na deželi so pa vaške ali občinske celice, ali pa celice pri združnih in državnih velekmetskih. Pri vseh organizacijah, kjer sodelujejo komunisti in nekomunisti, so organizirane komunistične „frakcije“, kamor vhajajo komunisti, ki so člani dotične organizacije, pa so morda iz raznih celic. Frakcije nimajo pravice sprejemati novih članov v stranko, to delajo le celice, ki dobro poznajo ljudi svojega zavoda. Na ta način so komunisti prepleteni s svojimi koreninami ves družabni organi-

zem od vrha do tal in so zato vedno jako dobro informirani o položaju v državi, o mišljenju ljudstva, o morebitnem gibanju nasprotnikov. Povsod imajo svoje zaupnike, ki vodijo neorganizirano ljudstvo za seboj. Če ne gre potem prepričevalnih razlogov, ga pa strahujejo.

Vsako javno vprašanje se najprej obravnava in rešuje v stranki, šele potem gre v pretres „nestrankarskih“ organizacij, kjer sodelujejo tudi nekomunisti. Vsak komunist je strogo obvezan energično zastopati mnenje stranke, čeprav osebno drugače misli. Ker so komunisti vedno dobro pripravljeni, aktivno in složno nastopajo in čutijo moč svoje organizacije za sabo, nekomunisti pa često niti vsak zase še niso dobro premislili vprašanj dnevnega reda. Kak dogovor med njimi pa navadno sploh ni mogoč in se torej čutijo slabe. Ker so razpršeni, je uspeh komunističnega nastopa navadno tudi brez posebne spretnosti ali žuganja osiguran, četudi so komunisti v manjšini. V bolj važnih vprašanjih, ki jih malokdo upa ugovarjati. Nekomunistični govorniki se brigajo navadno le zato, kako naj se ta ali drugi načrt izvaja v danih razmerah. Praktičnih nasvetov, ki njihovi politiki niso nasprotni, pa komunisti ne zametujejo in na vse načine skušajo vzbujati mehanizmo v tem pravcu.

Tako velik vpliv komunistov bi bil seveda nemogoč, ako bi njihovi nasprotniki smeli enako organizirati svojo misel in jo potem zastopati pred ljudstvom. Zato je v Rusiji vsaka druga stranka prepovedana. So le organizirani člani „stranke“ (ni treba več dostavljati kake stranke, to se samo ob sebi razume), pa „neorganizirana masa“, „nestrankarji“. Politično časopisje je seveda izključno komunistično. Tako se torej v javnosti sploh ne sliši nekomunističnega obravnavanja družabnih zadev, če pa se kdo zmoti, da kaj nerodnega zine, naleta na tako močan odpor, da ga predrznost kmalu mine.

Vodje stranke so večinoma stari komunisti, odločni ljudje, ki so prenesli na svojih plečih dolga leta nevarnega tajnega delovanja. Večidel imajo obširno občo naobrazbo, deloma so tudi strokovnjaki različnih panog. Nekateri so bili v mladosti delavci, so pa med njimi tudi ljudje iz drugih slojev.

Masa članov obstoji večinoma iz delavcev, ali vsaj bivših delavcev. Je tudi nekaj inteligence in kmetov, vendar stranka skrbno pazi, da se ohrani delavska večina. Zato je dandanes sprejem kmetov in inteligence strogo omejen. Vsled tega je način mišljenja v stranki bolj enoten in vodstvu je lažje vplivati na svojo armado.

(Dalje prih.)

Združni tečaj v Ljubljani.

V Ljubljani se vrši vsako leto združni tečaj, ki traja od začetka novembra do Velike noči.

V tečaju vzgajamo voditelje in druge funkcionarje zadrug. Poučuje se slovenski jezik, računstvo, lepopisje, gospodarski zemljepis, knjigovodstvo, združništvo, nauk o vodstvu zadrug, združno menično in temeljno državno pravo.

V tečaj sprejemamo mladeniče, ki so dovršili 16 leto, ljudsko šolo in ki ostanejo doma ter hočejo delovati v domačih zadrugah.

Tečaj je velike važnosti tako za vzgojo združnih delavcev kakor za vzgojo naših kmečkih mladeničev v obče, ker jim nudi potrebno izobrazbo, brez katere kmet dandanes ne more več uspešno gospodariti.

Solo vzdržujeta naša Zveza slovenskih zadrug in Združna zveza. Zvezi dajeta tudi denarne podpore revnejšim mladeničem, ki ostanejo doma na kmetiji in hočejo delovati v zadrugah.

Kdor hoče obiskati tečaj, mora prositi za sprejem. Prošnjo mora nasloviti na Zvezo slovenskih zadrug in ji priložiti krstni ali domovinski list in zadnje šolsko spričevalo. Kdor želi podporo, mora to navesti v prošnji in ji priložiti tudi premoženjski izkaz ter pismeno obljubo, da bo ostal na kmetiji. Prošnjo se mora poslati najpozneje do 10. oktobra in je koleka prosta. Rešitev prošenj prejmejo prosilci do srede oktobra.

Stroški znašajo: Vpisnina 15.—, učila Din 200.—. Stanovanje in hrana pa se dobi za Din 600 do 700 na mesec. Eno do dve tretjini teh stroškov navadno krije podpora.

Organizacija

Kmetско gibanje in sokolstvo.

Od kar je postalo sokolstvo državna ustanova, je kmetско gibanje na tej ustanovi zainteresirano kot na državi in kot na vsaki drugi državni ustanovi. Naše kmetско gibanje ugotavlja predvsem, da je zakonodajalec predvidel pri tej ustanovi posebno obliko sokolske edinice primerno za našo vas, to je: kmetске sokolske čete, z namenom, da tudi našemu kmetu omogoči sokol-

sko vzgojo. Zakonodajalec je to storil, ker smatra za važno, da ima tudi kmet vse vrline dobrega državljana. Sokolska vzgoja si postavlja predvsem za cilj vzgojiti dobre državljanke. Vrine do-brega državljana so:

1. Delavnost, za katero treba zdravja, to je duševnih in teles-nih moči in sposobnosti;
2. bratstvo in disciplina, ker le složno delo vodi k uspehu;
3. hrabrost in požrtvovalnost, s katero ohranja narod svoj naraščaj, svoj dom, svojo svobodo in s tem samega sebe.

Ali ni kmetski dom tisti, ki že tisočletja vzgaja svoje naraščaje, zdrave in krepke, ki polni z njimi mesta in industrijska središča. Kmetski dom je tisti, ki je dajal posameznikom odporno silo, da so v ljubezni do svoje grude in naraščaja ohranili slovenstvo. Vera, običaji in načela kmetskih domov so narekovali ljubezen do bliž-njega in sloga, požrtvovalnost in delo, ki sta ustvarila slovensko kul-turo. Iz kmetskega doma izvira tudi tista sila, ki je stvorila to dr-žavo, da bo služila njegovemu obstoju in napredku. V tej tvornosti sta obstojala domoljubje in narodnost našega ljudstva. Bila so de-janja, ko še ni bilo besede, bila je vsebina, ko še ni bilo zavednosti. Toda premoč površnega mestnega življenja in kulture je danes polna besed, polna narodnih fraz in narodnih simbolov, ki so le zu-nanji blesk brez vsebine. Vrnimo se k tvornemu, de-janskemu domoljubju in narodnemu čustvova-nju. Kot je ljubezen brez dejanj mrtva, tako je domoljubje in na-rodnost brez dejanj, brez državljanskih vrlin pogubna prevara. V sokolskem delu, v borbi za državljanske vrline naj pride do veljave dejansko domoljubje in borba proti pogubni prevari frazerskega nacijskizma. Tako delo vrši že danes kmetski dom in tako delo naj vrši tudi kmetsko sokolstvo. Le sokolstvo, ki bo v tem smislu kmetsko, bo imelo vzgojen uspeh.

Taka naloga kmetskega sokolstva se v celem obsegu strinja s kmetskim gibanjem, ki hoče kmeta potom izobrazbe privedi do politične moči v državi. Brez politične moči kmeta v državi ni bla-gostanja na vasi. Brez blagostanja na vasi, ni narodne kulture. Bla-gostanje kmeta pa je podlaga blagostanju vseh drugih slojev in stanov.

Zato bomo mi k svojim prosvetnim sredstvom pridružili še sokolsko telovadbo in naše vrste organizirali tudi v kmetskih sokol-skih četah. Član drugi pravilnika o sokolskih četah pravi, da je naloga kmetske sokolske čete, da zbira v svojih vrstah čimveč so-

kolske mladine, da neguje sokolsko telovadbo in da pri tem širi izobrazbo, pismenost, treznost in štedljivost, da ustanavlja čitalnice, knjižnice in tamburaške zборе. Pri tem delu je treba vedno poudarjati, da je od gospodarskega dela in modernega obdelovanja zemlje odvisno blagostanje poedinca in da je to blagostanje glavni predpogoj za pravilen razvoj sokolske organizacije na vasi. Ta nauk, iznešen v drugem členu pravilnika, se popolnoma vjema z našim, ko trdimo, da je od blagostanja odvisna ne le sokolska organizacija temveč vsa kultura vasi sploh (in s tem narodna kultura). Če dodamo temu nauku, da je blagostanje kmeta odvisno tudi od njegove politične moči v državi, ki mora garantirati, da se z zapostavljanjem kmetских interesov ne bo rušilo temelja narodnega blagostanja, ne prihajamo s to trditvijo v nikako nasprotje z naukom kmetских sokolskih čet.

Zato bomo poleg svojih društev kmetских fantov in deklet organizirali v naših vaseh kmetiske sokolske čete. Vsa naša društva, ki si to žele, naj se takoj obrnejo na Zvezo. S tem bomo sodelovali z državno ustanovo pri veliki organizaciji tvornega domoljubja v sokolskem delu.7

Neposredni člani sokolske čete so lahko samo poljedelci, vsi drugi so lahko samo posredni člani s tem, da so včlanjeni v najbližjem rednem sokolskem društvu, kamor spada četa kot nekaj odsek. Krog kmetских sokolov je narodna noša. Po našem mišljenju je izraziti znak naše narodne noše zelen žametast telóvnik z srebrnimi (kovinastimi) gumbi, bela srajca, zelen klobuk s krivci in suknjič, ki se nosi tako kot nosijo Sokoli svojo surko. Pri telovadbi se odloži suknjič in klobuk.)

Opazili smo, da so se nekatera naša društva že pričela zanimati za sokolske čete, zato prosimo, da se vsakdo, ki se zanima za ustanovitev take čete v svoji vasi, obrne na našo zvezo.

Članstvu društev Kmetских fantov in deklet ter vsem prijateljem kmetiske mladine.

Bliža se začetek zimske delavne sezone po naših društvih in zato je naša dolžnost, da se začnemo pripravljati na to novo delavno dobo, da nas ne bo našla nepripravljene.

Zveza je že sestavila bogat delovni program. Krog predavateljev se je znatno povečal in obeta postati še mnogo večji, čim začne delovati „Kmetiska prosveta“. Stari predavatelji so prijavili nova predavanja, ki bodo našla brez dvoma interes ne samo med našimi fanti in dekleti, marveč tudi med najširšimi krogi našega ljudstva.

Zveza namerava prirediti s sodelovanjem svojih društev razne gospodarske, gospodinjske, prirojevalne, i. dr. tečaje še v mnogo večjem obsegu kot do sedaj in predviden je tudi splošni izobraževalni tečaj za naše društvene delavce.

Zvezina knjižnica je reorganizirana in izpopolnjena.

Tudi ni naša Zveza pozabila na naše diletante. Pridno zbira našim društvom in razmeram primerne igre, ki jih bo stavila na razpolago interesentom. Po možnosti bo Zveza poslala na prošnjo posameznim dramatskim odsekom ljudi, ki bodo dali igralcem potrebna navodila in nasvete, ter jim pomagali pri uprizoritvah iger.

Zveza pa želi slišati tudi želje in predloge ne samo svojih društev oziroma društvenih delavcev, temveč tudi vseh naših fantov in deklet. Zato poziva vse one, ki imajo kake predloge in želje glede zimskega dela po naših društvih, da iste sporoče Zvezi (Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5).

Posebno pa pozivamo naša društva, da stavijo to okrožnico na dnevni red prihodnje seje, ki naj jo čimprej skličejo. Vemo, da so naši sotrudniki več ali manj še vedno zaposleni s poljskimi deli, vendar bodo gotovo našli — recimo v nedeljo — toliko časa, da se bodo do dobrega pomenili o bodočem društvenem delu, saj je to njim samim in vsem njihovim tovarišem in tovarišicam le v korist.

Pričakujemo zanesljivo od vseh naših društev točnih in izčrpnih predlogov, ter poročila o gornji seji — do 15. oktobra t. l.

Živimo v dobi, ko se v naši domovini na vseh poljih in panogah resno in uspešno dela. Pričakujemo, da tudi naši fantje in dekleta v tem resnem času ne bodo držali križem rok. Nasprotno, prepričani smo, da bodo, kot doslej, požrtvovalno pripomogli s svojimi mladimi silami k napredku naše vasi, naše dežele in naše domovine.

Za odbor Zveze Društev Kmetiskih fantov in deklet v Ljubljani:

Dolfe Schauer, poslevod. ppreds.

Jože Bradač, poslov. tajnik.

Središče o./Dr. „Društvo kmetiskih fantov in deklet“ v Središču ob Dravi, eno naših največjih in najjačjih društev, je na Veliki Šmaren (15. avgusta) proslavljalo na zelo lep in krepek način ter v globokem soglasju in izrazu kmetiske misli svoj praznik. — Dosti nas je in malodušja tudi ni v nas, so mi pravili fantje. Saj res, tak praznik zmorejo le naši fantje in naša dekleta! Nikjer drugod, pa tudi nihče drugi ga ne zmore! Naši fantje in naša dekleta! Kaj pa naj vendar na vasi proslavljajo in zakaj praznik? Praznik kmetškega ponosa, trdega dela, zdravih mišic, marljivih rok, vedrega čela, odločne misli, svobodne samostojnosti! V vas sodi pač le kmetški praznik! Vsa druga navlaka, vsak drugačen izraz je le prisiljen, brez vsebine in zdi se, da je čisto odveč. Nič ne ogreje srce našim možem in ženam, našim fantom in dekletam. Samo v kmetškem prazniku se morejo oni vsaj enkrat v veselju in ponosu izživeti, dati sliko vse tiste naravne lepote, ob kateri se človek počuti tako domače, tako toplo, kot nikjer drugje; tiste lepote, ki je res edina večno živa, ki združuje v sebi vso vsebino vaškega življenja. Tine, ti si dobro vedel, da sodi na vas le kmetški praznik; Tvoja misel rodi danes sadove, zdrave in ponosne sadove!

Praznik v Središču je lahko vsem našim društvom kot pravi vzor. S koliko vestnostjo in točnostjo je bil prirejen. Vse je potekalo brez najmanjših ovir, brez mrzličnega razpoloženja, ki je drugod običajno. Domala vse Središče se je bilo

zbralo opoldne pred Sokolskim domom, kjer se je stvorila dolga, mnogoštevilna vrsta, „procesija kmetских mož in žena in fantov in deklet“. Na čelu vrste so bili kmetски fantje-konjeniki, za njimi godba, nato kosci s kosami na ramah, za njimi kolesarji, za temi skoro vse središko in okoliško občinstvo. Krenili smo skozi Središče na travnik, kjer se je vršila tekma koscev. Kako ponosna vrsta! Kmetски možje, žene, fantje in dekleta, obrtniki in vsa središka inteligenca! Na travniku, kjer se je vršila tekma in kamor se je zgrnilo ljudstvo, je zbrano množico pozdravil društveni predsednik tov. Šavora, za njim pa je navzoče v imenu „Zveze kmetских fantov in deklet“ pozdravil tov. F. Gerželj iz Ljubljane ter jim orisal pota in smeri in novo miselnost kmetskega pokreta — danes državnega pokreta. Nato pa je pričela tekma koscev. Zapele so kose, napele so se krepke mišice in množica je z velikim zanimanjem sledila koscem — tekmovalcem. Po bliskoma je padala otava in redi so rasle. Med množico nestrpno pričakovanje. Kdo je zmagal? Kosci so končali. Kdo je zmagal? Komisija bo odločila. — Po tej tekmi je množica krenila v sprevođu nazaj v Središče, pred Sokolski dom, kjer se je vršila kolesarska dirka in kjer je bil start in cilj. Na 17 km dolgi progi so se kosali fantje. Drug za drugim so startali. Množica je pričakovala in ugibala. Gre. Kateri je? Mirko Tomažič! Vsa navdušena ga je pozdravila množica. Drugi in tretji in četrti in peti. Šesti? Pokvarilo se mu je med dirko kolo. Škoda; nanj so vsi računali, da bo „gvišno“ prvi. Po kolesarski dirki pa se je takorekoč vsa naša kmetška družba zgnetla v sokolski dom. Prišel je srečolov. Naša dekleta so z vnemo prodajale srečke, nihče jih ni odklanjal, saj je bil srečolov, namreč dobitki, prav lep. (Le meni se je primerila smola, zadel sem, oj, steklenico, s katero dojijo dojenčke, ko je prav nič ne rabim, zato sem jo tudi prav rad podaril neki „fejst“ Središčanki). Nato pa je komisija že izvršila svoje delo ter tudi pravično ocenila delo tekmovalcev. Proglasila je izid obeh tekem in razdelila nagrade. Rezultat obeh tekem pa je naslednji:

Kosci: 1. Jurjaševič Anton, ki je najlepše pokosil odmerjeni mu pas na travniku; kot nagrado je prejel celo garnituro za kosca. 2. Dečko Anton — koso in kosišče. 3. Janez Movič — listnico (nagr. „Zveze“). 4. Jakob Raušl — koso. 5. Franc Golob — „Kmetски list“. 6. Konrad Lončarič — „Grudo“. 7. Matija Masten — „Kmetски list“. 8. Franc Bauman — „Grudo“.

Kolesarji: 1. Mirko Tomažič — pneumatiko za kolo (nagr. „Zveze“; dar gosp. Junca iz Ljubljane) in lovorjev venec. 2. Mirko Kosi — lepo uro. 3. Jakob Horvat — 100 Din. 4. Stanko Prosnik — deslo. 5. Ivan Kranjc — zvonec. 6. Vladko Dokša — držaje za kolo.

Vsi zbrani so s priznanjem pozdravljali in čestitali zmagovalcem. Godba je zaigrala, razpoloženje čedalje toplejše in vedno bolj domače. Mladina se je zavrtela. Do osmih. Nato pa so priredili fantje in dekleta dramatično igro „Oče“, ki je bila še dokaj lepo in dobro podana, tako da so bili gledalci zadovoljni. Igralkam in igralcem pa čestitam k uspehu! — Po igri pa se je vršila prosta, prijateljska in domača zabava.

Središko „Društvo kmetских fantov in deklet“ je s pravico lahko ponosno na ta svoj prvi praznik, kjer je pokazalo, kaj pač zmora dati iz svojih vrst. Lepo idejo, kulturno višino in besedo od srca! Tovariši Središčani, krepko naprej, da bo v vašem društvu vsak središki fant in vsako središko dekle; da boste močni in vršili svoje kmetško-kulturno delo! — In v vsako našo vas kmečki praznik!

Št. Jurij ob Tabornu. Tukajšnje „Društvo kmetских fantov in deklet“ je priredilo v nedeljo, dne 31. avgusta tekmo koscev na travniku tov. Kumerja v Kapli. Tekmovalcev je bilo 7, kateri so se vsi izkazali kot dobri kosci, kajti košnja je ob popoldanskih urah najslabša in travnik, na katerem se je tekmovalo, je v zadnjem času poblatila narasla Boljska, tako da je bila košnja res naporna. Po tekmi so se koscem razdelile nagrade, nakar se je pričela prosta zabava pri tov. Kumerju, na kateri je vladalo najboljše razpoloženje. Prireditev je v vsakem pogledu dobro izpadla in bo gotovo tudi društvena blagajna prišla na svoj račun. Za prireditev, ki je vzela precej dela, so se potrudili vsi fantje in dekleta, najagilnejša sta pa bila gotovo podpredsednik tov. Ivan Kumer in tajnik tov. Vinko Natek.

Naše društvo v Strugah.

Stranice. Mlado, a zelo agilno in delavno društvo „Kmetских fantov in deklet“ v Stranicaх pri Konjicah je priredilo v nedeljo 3. t. m. tekmo žanjic, ki je prav lepo uspela. Prireditev je le nekoliko motilo kislo vreme, ki se je pa kmalu zaobrnilo in zvedrilo. Okoli 3. ure popoldne se je zbralo pred gostilno g. Marinška, ki je predsednik tamkajšnjega „Društva kmetских fantov in deklet“, lepo število kmetских mož, žena, fantov in deklet iz domače vasi, pa tudi iz najbližje okolice jih je prišlo precej, predvsem iz Frankolovega. — Z velikim zanimanjem in nestrpnim veseljem smo pričakovali tekmo. Pa nas je presenetil dež; umaknili smo se v gostilniške prostore predsednika Marinška, kjer je zavladala topla, domača kmetська beseda. Zbrane je pozdravil v imenu „Zveze k. f. i. d.“ tov. F. Gerželj iz Ljubljane ter poudarjal smisel, potrebnost, cilje in možne uspehe naših društev. Za njim je govoril, tudi kot odposlanec Zveze, tov. ing. J. Zaplotnik, ki je podčrtaval važnost skupnega dela na gospodarskem polju in kaj vse se da doseči s skupnim (zadružnim) delom. Nato pa se je razvil domač razgovor o raznih gospodarskih in splošnih kmetских vprašanjih. Medtem pa je prenehal dež; vsi smo postali nekako živahni in predvsem naša dekleta-žanjice, ki so na mah kar oživele. Z muzikantom na čelu in pojoč narodne pesmi smo šli na njivo, kjer je

bilo odmerjenih pet pasov ovsa za naših pet žanjic-tekmovalk, ki so čakale, da preiskusijo ostrino svojih srpov, prožnost rok ter da pokažejo vsakomur, da so ponosna na svoj kmetski stane in kmetsko delo „od zore do mraka“, da povedo svetu, da ni sramotno biti kmetskega stanu. — Na tem mestu naj omenim nezaslišano zlobo. V noči pred tekmo so „nekateri“, ki jim je naš zdrav kmetski pokret kamen v želodcu in trn v očeh, povaljali in pomandrali in ponesnažili oves, ki so ga imele žanjice-tekmovalke požeti. Namen je očit: da bi se tekma ovirala ali celo ne vršila. Pa smo vseeno tekmovali, zakaj naš zdrav in močan korak gre mimo takih zlobnosti, naročenih iz gotovih vrst, mimo njih gre naš korak, ali pa jih celo pohodi — da, še bomo tekmovali! — Uspeh tekme je bil naslednji: prva je požela odmerjeni pas Kalšek Angela v 16 minutah, njej so sledile Skrbinšek Marica v 17 minutah, Tepej Amalija v 19 minutah, Kranjc Alojzija in Fijavš Julijana v 20 minutah. Vse so se izkazale kot spretno in dobre žanjice. Lepo število ljudstva je z zanimanjem in nestrpnostjo sledilo borbi tekmovalk. Po tekmi pa so se žanjice in nekoliko fantov zbrali v pevski zbor, pod vodstvom tov. nadučitelja Dobnika, ki je zelo dobro izvežbal pevce in zasluži vse priznanje, in zapeli prav lepo par pesmi. Medtem pa je komisija, ki so jo tvorili tov. F. Potočnik, Fijavš, ing. Zaplotnik in F. Gerželj, pregledala in ocenila delo žanjic in jim odmerila nagrade, ki so bile razdeljene v sledečem redu: Tepej Amalija 10 točk — Din 10.— in knjigo „Oprema za neveste“; Kalšek Angela 10 točk — Din 10.— in naročnino „Grude“ za l. 1930; Skrbinšek Marica 10 točk — Din 10.— in naročnino „Grude“ za l. 1930; Kranjc Alojzija 9 točk — Din 10.—; Fijavš Julijana 9 točk — Din 10.—. Omeniti moram zavednost in skrb za društvo, ki so jo pokazale vse tekmovalke — vse so vrnile denarne nagrade društvu, da mu na ta način vsaj v nekem oziru pomorejo do razvoja in uspeha.

S tem je bila tekma končana. Bila je to prva prireditev mladega društva v Stranicah, a priznati moramo, da je bila kot prva prireditev prav dobra. Vsi člani in članice so zastavili vse moči, da se je tekma vršila v res vzornem redu. Prav posebno priznanje pa zaslužijo tekmovalke same, ki so vse pokazale, kako dobre članice društva so, kako so zanj vnete in kako skrbijo za njegov napredek, kako ljubijo svoj kmetski stan in njegovo delo. — Tekma je bila pravi praznik v Stranicah. Ena sama misel se je povsod in pri vseh očitovala: potreba skupnega, organiziranega dela; spoznanje, da je vas in njeno prebivalstvo tista moč, ki daje življenja vsem, tista sila, ki je, ali mora biti, izraz vsega našega gospodarskega in kulturnega življenja, tista sila, ki odloča in usmerja „gmotno usodo“ naroda. Praznik ponosa kmetske mladine! Da bi le bilo dosti takih praznikov! Vsak praznik je dragocen in močan kamen trdne in zdrave zgradbe!

Pridobivajte nove naročnike za

„GRUDO“

KUHINJA.

Paradižniki. Zdrave, zrele plodove operemo, osušimo, vložimo v kozarce, zalijemo s slano vodo (na 1 l vode eno žlico soli), zavežemo s pergamentnim papirjem in steriliziramo v vreli vodi. To storimo tako-le: Dobro zavezan kozarec postavimo v večji lonec z mrzlo vodo. Voda naj sega kozarcu do tri četrtine visoko. Lonec pokrijemo in postavimo na ogenj, da zavre. Vreti mora četrte ure. Potem lonec odstavimo in pustimo, da se voda in kozarec z paradižniki v njej popolnoma ohladi. Potem ga vzamemo iz vode, obrišemo in shranimo. — Lahko naredimo tudi paradižnikovo mezgo. Zrele paradižnike operemo, razpolovimo in skuhamo brez vode. Ko so popolnoma mehki, jih pretlačimo skozi sito, mezgo napolnimo v kozarce in jih pol ure steriliziramo kakor zgoraj.

Tudi nekaj sladkih mezg bi si gospodinje lahko pripravile, da bi jih porabile za praznik, ali za posladkanje otrokom. Dobra je na primer **borovnična mezga**. Prebrane borovnice stehamo in vzamemo na vsako kilo sadja pol kile sladkorja. Oboje hkrati kuhamo tako dolgo, da se malo zgosti. Še mlačno mezgo nadevamo z žlico v kozarce in ko se je povsem ohladila, zavežimo s pergamentnim papirjem in shranimo na suhem bolj temnem prostoru.

Vse vložene in vkuhane povrtnine in mezge moramo večkrat pregledati, če se nam ne kvarijo. Kar se kvari, ponovno prekuhamo in steriliziramo ali pa kmalu porabimo. Dobro sredstvo za ohranitev povrtnin in sadnih mezg je salicil. Dodajamo ga po eno noževno konico na 1 kg mezge. Kupimo ga v lekarni.

Korenje kot prikuha. Mnogo korenja sejemo za svinje, kot živež za ljudi pa ga ne cenimo. Ko bi pa gospodinja vedela, kako zdravo in dobro je to sočivje, bi ga gotovo tudi družini pripravila. Rumeno korenje je okusnejše kot belo. Pripravimo ga tako-le: Korenje ostržemo in zrežemo na rezance ali na tanke listke. Prehuhamo ga v slanem kropu. Posebej naredimo redko prežganje, ki ga razpustimo z vodo, ki smo jo odcedile s korenja. V razredčeno prežganje stresemo potem korenje, dodamo par koščkov sladkorja po okusu in malo limonovega soka. Tako korenje dodajamo kot prikuho k krompirju, zato naj bo bolj redko.

Jabolčni štruklji. V jeseni, ko imamo mnogo sadja, posebno jabolk, ki nam radi črvivosti ali obtolčenosti gnijo, lahko večkrat postrežemo svojim dragim z jabolčnimi štruklji. Naredimo jih takole: za malo družino naredimo iz $\frac{1}{4}$ kg moke, 1 jajca, žličke olja in slane mlačne vode vlečeno testo. (Vlečeno testo mora biti toliko mehko, da se da, potem ko je pol ure počivalo, rado razvleči, raztegniti, ne da bi se trgalo). Med tem ko testo počiva, umešamo žlico surovega masla, 3 žlice smetane, 1 rumenjak, 2 žlici kruh. drobtin in sneg enega beljaka. To zmes namažemo enakomerno na testo, ki smo ga lahko razvlekli. Po vrhu potresemo na male listke zrezana jabolka, sladkor in sesekljano limonovo lupinico. Rahlo zvijemo, zavijemo v prtič, ki smo ga zmočile in dobro ožele in sku-

hamo v kropu. Kuhan štrukelj zrežemo na kose in zabelimo z opraženimi drobtinami.

Mano.

Tehten vzrok. Gospodar: — S prvim septembrom Vam odpovedujem službo.

Uslužbenec: — Kaj sem pa vendar naredil.

Gospodar: Nič in prav to mi ni všeč.

Kajenje škoduje. Stara mati vnuku. — Pusti vendar kajenje Janez. Kadilci nikdar ne dočakajo visoke starosti.

Vnuk: — O, stari oče tudi kadi pa je star že 70 let.

Stara mati: Že, že, ampak če ne bi kadil, bi bil gotovo že osemdeset.

Dober odgovor. Nekdo profesorju, ki ima zelo velika ušesa:

— Joj, gospod profesor, kako velika in grda ušesa imate!

Profesor: — Čisto prav, moja ušesa in vaša pamet, to bi dalo naravnost imenitnega osla.

Priznanje. Pesnik: — No, kako vam je všeč moja pesem, ki ste jo naročili za poroko svoje hčere?

Čevljar: Sijajno! Še jaz bi težko naredil boljše.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

P. Podg. Ponikva ob j. ž. Vaši pesmici sta deloma prav čedni. „Poletni večeri“ sicer ni še zrela za tisk, drugo smo pa, da Vam ustrezemo, na tem mestu skrajšano priobčili.

Moja misel.

Daleč plove misel moja
v kraj, ki nihče zanj ne ve.
Saj ta kraj, nikomur znani
meni ljubši je kot vse.

V njem mude se misli moje
kakor čas različne vse,
a srce me izprašuje:
Ve li morda o n za nje.

Pošljite še kaj. Morda bi se v pripovednem spisu (kaj iz Vašega življenja) bolj izkazali!

L. Košt. Vaši pesmici „Zima“ in „Čujoč“ žal, ne moremo natisniti. Morali bi na njih toliko popraviti, da bi ne bili več Vaši. Zakaj ne poskusite proze?

Glasilo Zveze društev kmetov in deklet v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani. Odgovoren Dr. Janžev Novak. Linhartova ulica 20 — J. Blasnik nasled., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Za tiskarno odgovoren Janez Vehar.

TEŽAKOVO

OLJE ZA ŽIVINO

katerega vrednost in korist je opisana v Grudi št. 1. 2. 3. 4. 5.
Prečitajte dotične članke. Dobi se samo pri

M. Težaku, Zagreb
Gundulićeva ulica 13.

v kanticah od 5 kg in stane ena kanta s poštnim povzetjem
Din 125.— To olje je nesporno najuspešnejše sredstvo za krm-
ljenje slabotne in zahirane živine in sicer radi bogate vsebine
na vitaminu A in posebno radi vitamina D, ki ga v nobenem
drugem krmilu ni.

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

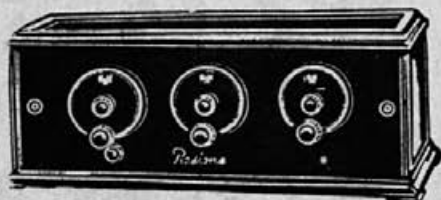
Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

**Predavanja, napoved vremena, napoved časa,
petle, godba
vsak dan v vaši sobi!**

Nabavite si pri nas
dober radijski aparat

Radio Ljubljana

Ljubljana, Miklošičeva 5. Maribor, Aleksandrova 44.

Primarij Dr. FR. DERGANČ

ordinira od 11. do 1. ure

LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4.

Radio, gramofone, pisalne stroje
najcenejše in najboljše

FRANČ BAR, LJUBLJANA

Telefon 2407.

Mestni trg 5.

Telefon 2407.

Pozor čebelarji!

Kupimo večjo množino prvo-
vrstnega točenega medu. Po-
šljite vzorec z najnižjo ceno
na

JULIJ ZUPAN
LJUBLJANA, Sv. Petra 35

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih voda, obvezil itd.

Fantje - bodoči gospodarji!

Čim več boste imeli iskušenj, tem boljši gospodarji boste. Izberite si po 100² travnika, njive, vinograda, sadnega vrta in obdelujte ga, kot ga o deluje vzorni gospodar. **Ako uporabite apneni dušik in Nitrofoskal Ruše, ki vsebuje vse hranljive snovi: dušik, fosforno kislino, kalij in apno,** torej vse kar rastlina rabi za hrano, svoje življenje in dober plod. Imeli boste veliko veselje, kajti uspeh v dobrem in obilnem pridelku Vam bo vzbudil zaupanje in ugled med domačimi.

**Nitrofoskal Ruše in apneni dušik izdeluje
Tovarnica za dušik d. d., Ruše pri Mariboru**

ki raziskuje tudi zemljo in daje navodila za pravilno gnojenje.

Prava pot, ki vodi do ozdravljenja živcev.

Bolni, izčrpani živci grenijo življenje, povzročajo mnogo trpljenja, kakor zbadanje, nadležne bolečine, omedlevico, strašljivost, šumenje v ušesih, motnje pri prebavi, jezljivost, pomanjkanje volje za delo in druge slabe pojave.

Moja pravkar izšla poučna razprava Vam kaže pravo pot, kako se lahko

osvobodite vseh teh bolečin.

V njej so opisani vsi vzroki, postaneč in zdravljenje živčnih bolezni po dolgoletnih izkušnjah.

Ta evangelijski zdravja pošljam

vsakomur **popolnoma zastonj**, če ga zahteva od dolnjega naslova.

Tisoče zahvalnic potrjuje edini obstoječi uspeh neumornega, vestnega in iskajočega dela za blagor bolehačega človeštva. «dor spada k veliki četi živčno bolnih in kdor trpi na teh mnogoštevilnih pojavih, si mora nabaviti mojo knjižico utehel!

Prepričajte se sami,

da Vam ničesar neresničnega ne obljubljam, ker pošljem vsakomur, ki mi piše popolnoma brezplačno in franko poučno razpravo. Zadostuje dopisnica na **Ernst Pasternack, Berlin SO., Michaelkirchplatz 13, Abt. 472.**

Pošljite nam takoj Vaš naslov! Dnevno Din 200-300 in še več lahko zaslužite z delom v Vašem domačem kraju. Znamko za odgovor: „Tehna“ družba, Ljubljana, Mestni trg 25/1.

Preden si nabavite pisalni stroj, si ogledajte stroj

TRIUMPH
PISALNI STROJI

Specijalna mehanična delavnica

Barvni trakovi, ogljeni papir, računski stroji i. t. d. vedno v zalogi

LUD. ŽITNIK, — Ljubljana

Kolodvorska ulica 26. — Telefon šte. 34-23

En.

Varstvena

znamka

„MRAVLJA“

Prima flor nogavic traja en par delj kakor več parov drugih. Pazite na znamko in zahtevajte povsod le ta nogavice znamke „Mravlja“.

KLIFEJE

*vseh vrst no
fotografijah
ali risbah
izvrsuje
najsolidnejše*

KLIARNA ST-DEU
LJUBLJANA-SALMINGERVA 13

„ERONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče, predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarstvo stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznani najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša trdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Dobro kupite

Nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Modni kamgarni

Sportni ševijoti
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. MIKLAUC „Pri Skofu“
Ljubljana.

J. BLASNIKA NASL.

UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENA

NAJSTAREJŠI GRAFIČNI ZAVOD JUGOSLAVIJE
IZVRŠUJE VSE TISKOVINE NAJCENEJE IN NAJBOLJ SOLIDNO

USTANOVLJENA LETA 1828

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neom. zav.

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavljeno: „Kmetijski dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 6%, pri tromesečni odpovedi po 7 1/2% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 500.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačne poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12 1/2, in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2 ure.

